

La Nau desperta la ciutat de València

El pròxim 6 d'octubre serà inaugurada l'antiga seu de la Universitat de València, en l'any de la celebració del seu cinquè centenari. L'Edifici Històric de la Nau, recentment rehabilitat, serà un referent inexcusable en la vida cultural dels valencians.

ARXIU / RAFA GIL

El claustre de la Universitat de València va començar a construir-se el 1840, segons el projecte de l'arquitecte Timoteu Calvo. Sebastià Monleon va acabar la columnata inferior, i cap a mitjan segle XX Xavier Goerlich va afegir-hi la columnata jònica i el rellotge que la corona.

El cantó meridional de la jue-ria de la ciutat de València, que acabava de ser disolta, esdevenia, fa aproximadament cinc-cents anys, seu de la sapiència valenciana. L'Estudi General que els jurats de la ciutat van decidir d'instal·lar-hi, i que el papa Alexandre VI i el rei Ferran el Catòlic van reconèixer, havia d'anar devorant, segle sobre segle, tota l'illa de cases, forns, tavernes o impremtes... fins a formar, l'any 1966, un sol edifici al carrer de la Nau. Els murs del saber anaven cada vegada abraçant més espai, mentre que dintre seu les lliçons de ciència, filosofia o dret es combinaven amb

reunions del claustre o amb esdeveniments històrics, com ara la fundació del Partit Regionalista Valencià, la primera emissió radiada, o la reunió de les Corts espanyoles de la Segona República durant la guerra civil.

L'antiga Universitat del carrer de la Nau ha acollit, d'una manera o altra, pràcticament tots els forjadors de la història valenciana. Si ha deixat de fer-ho aquests últims divuit mesos, ha estat per despertar-se, abans que comence el segle XXI, amb la cara llavada i llesta per a continuar acollint tota mena d'esdeveniments. "La Universitat de València, en l'any del cinquè

centenari de la seua existència, ha rehabilitat l'antiga seu per convertir-la en un referent cultural de la ciutat de València i perquè la societat en faça ús", explica Juli Peretó, vicerector de Cultura i responsable de l'edifici rehabilitat del carrer de la Nau que inaugurarà el príncep Felip, acompanyat del ministre espanyol d'Educació, Mariano Rajoy, del rector de la Universitat, Pedro Ruiz Torres, i del president de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana, el dia 6 d'octubre, quan s'obrirà oficialment el curs 1999-2000. Peretó diu també que la Nau, a més dels actes acadèmics tradicionals, com la inauguració del curs o les investidures dels doctors Honoris causa, ampliarà l'oferta cultural que aquests últims anys s'oferien des dels col·legis majors Rector Peset i Lluís Vives, també de la Universitat.

Una sala d'exposicions, un Museu de la Universitat, una sala d'art modern i un espai multiusos adequat per a la representació teatral són algunes de les noves dependències que aquest centre de promoció cultural ofereix, juntament amb una biblioteca renovada, una sala de lectura ampliada, una de còdexs millorada, la històrica aula magna, la capella i el paranímf.

Els arquitectes Antonio Escario, de la Universitat, i Lluís Carratalà –al qual també s'ha encomanat la reconstrucció de l'antiga Facultat de Farmàcia per al curs vinent– són els autors de la transformació. "La rehabilitació d'aquest bé d'interès cultural era de tanta responsa-

ARXIU / RAFA GIL

bilitat que vam sol·licitar la creació d'un consell assessor format per experts i responsables de la Universitat i per arquitectes de l'Ajuntament i de la Conselleria. Totes les decisions complicades, les hem preses després de pactar-les amb els membres d'aquest consell", expliquen els arquitectes. Les obres han costat 2.000 milions de pessetes aproximadament, xifra a la qual se n'han de sumar uns 500 més, despeses en mobiliari i instal·lacions diverses. Segons el vice-rector d'Economia de la Universitat, Francisco Morales, el pressupost de l'obra ha superat els 1.500 milions inicials per causa, entre més coses, de les troballes arqueològiques que han obligat a redefinir alguns projectes inicials".

Al voltant del claustre. Amb les obres, a les dues plantes ja existents, se n'hi ha afegit una altra que albergarà el Servei d'Informació Bibliogràfica i noves oficines. Però, per tal de no començar la casa per la teulada, convé d'iniciar la visita des de la porta principal, situada al carrer que dona nom a l'edifici. Tot just d'entrar-hi, a l'esquerra, on hi havia les oficines d'atenció als alumnes, s'hi ha construït una sala d'exposicions temporals. En aquest emplaçament, al subsòl, s'hi va trobar un antic molí documentat, ara protegit i cobert perquè no destorbi l'ús de la sala d'exposicions.

El claustre major, de planta trapezoïdal i on comuniquen totes les estances, va començar a construir-se en 1840, segons el projecte de l'arquitecte Timoteu Calvo. Trenta anys després, Sebastià Monleon va acabar la columnata inferior, i ja cap a mitjan segle XX Xavier Gorerlich va afegir-hi la columnata jònica de la primera planta i el rellotge que la corona. El 1880 s'hi va erigir l'estàtua de bronze de Joan Lluís Vives, obra de l'escultor Josep Aixa. La darrera intervenció dels arquitectes Escario i Carratalà en el claustre ha consistit a restaurar els terres de pedra de Godella-Montcada, com també el vestíbul del carrer de la Nau i totes les zones de circulació de l'edifici, tant interiors com exteriors. A més,

El 1880 s'hi va erigir l'estàtua de bronze de l'humanista valencià Joan Lluís Vives, obra de l'escultor Josep Aixa. La darrera reforma n'ha eliminat el jardinet que l'envoltava perquè, segons els experts, era causa d'humitats a tot l'edifici. Aquesta reforma ha possibilitat un augment de l'espai dedicat a activitats lúdiques i culturals.

també se n'han restaurat les cornises interiors, abans enguixades, els capitells dels pilars de les arcuacions interiors i el sòcol de la part inferior. S'hi han restablert la tercera balastrada, que era de pedra artificial, i les bases de les columnes dòriques del claustre inferior. El claustre s'ha coronat amb un tendal corredís, i se n'ha eliminat el jardinet que envoltava l'estàtua de Joan Lluís Vives perquè, segons els experts, era causa d'humitats a tot l'edifici. Aquests canvis han millorat qualitativament el claustre amb vista a realitzar-hi més còmodament activitats lúdiques i culturals.

La nova sala de lectura de la planta baixa ocupa tota la part esquerra del claustre, on abans hi havia la sala d'exposicions i uns espais més petits. Qui farà ús d'aquesta sala per llegir o estudiar veurà als seus peus, a través de paviments transparents, la muralla àrab del segle XIII i, davant seu, tres arcs, un dels quals reconstruït tal com era antigament.

L'aula magna de l'antiga Universitat tindrà mobiliari nou, les parets i finestres restaurades i un accés molt més pràctic. Aquesta sala fonamental de la vella Universitat continuarà servint per fer-hi conferències i presentacions en qualsevol llengua, com siga que s'hi ha instal·lat una cabina de traducció simultània.

En el cantó contigu a l'aula magna hi havia una estructura recent de formigó armat i, una volta assolada, hom va decidir de situar-hi la sala multiusos, comunicada amb

un soterrani. De forma rectangular, amb façanes a la plaça del Patriarca i al carrer de Salvà, fa 4,90 metres d'alçada. Aquesta sala, sense escenari fix, té grades i butaques mòbils que poden eliminar-se per deixar l'espai vacant per a qualsevol altres necessitats. La cobreix un sostre tècnic sobre tota la superfície de la sala, provist de vares manuals i motoritzades, i hi ha dos balcons laterals, situats darrere la línia de columnes cilíndriques. El soterrani serveix d'espai tècnic auxiliar i de magatzem de la sala. Les condicions acústiques s'han millorat amb plafons absorbents de llana de roca en el sostre, i amb plafons llistats de fusta en les parets, provistos, a més, d'estructures metàl·liques auxiliars que permeten la fixació d'elements escènics diferents. Amb aquestes característiques, la sala multiusos pot resoldre propostes distintes de caràcter cultural, particularment teatral, de petit format. Del vestíbul d'entrada d'aquesta sala, se n'han recuperat murs d'edificacions anteriors, i han quedat en el subsòl restes arquitectòniques de temps antics que les arqueòlogues que hi han treballat no han considerat de prou interès per a paralitzar les obres.

El paranimf, situat davant la sala de lectura, manté el mateix aspecte. Se n'han restaurat les parets, s'hi ha instal·lat un bon sistema de so i s'hi han obert dues eixides laterals. Aquest teatre acadèmic sempre havia servit de sala capítular. Hi discorrien, a més de les discussions acadèmiques, les reunions del claustre de professors so-

Cinc segles per bastir l'edifici de la Universitat

A fi d'unificar els estudis dispersos per la ciutat de València en un Estudi General, el 1498 hom va contractar els arquitectes Pere Compte i Pere Bernia perquè adaptaren la casa de la vídua d'un cavaller i més dependències adquirides pel Consell Municipal com a Cases de la Sapiència. Un any després es promulgaven les constitucions de l'Estudi General.

A principi del segle XVI s'hi van realitzar reformes per a construir la capella que, a més de servir per als actes litúrgics, feia de saló d'actes de la Universitat, i s'hi va pintar el retaule de la Verge de la Sapiència. Durant el segle XVII s'hi dugueren a terme unes quantes reformes, però la més important havia de ser la d'ampliació del teatre acadèmic o paranimf, el 1730. A la mateixa època hom reedificà la capella, l'amplià en les seues dimensions actuals, i la dotà d'un nou retaule. En els últims anys del segle XVIII, coincidint amb la renovació dels estudis impulsada pel rector Vicent Blasco, s'hi construïren algunes dependències importants i l'observatori. Gràcies a la donació de l'erudit Francisco Pérez Bayer, s'hi va construir una biblioteca, dissenyada per l'arquitecte Joaquín Martínez, en estil classicista.

Fins llavors les pretensions de grandesa arquitectònica de la institució sols havien aconseguit resultats modestos, sobretot comparats amb alguns altres grans edificis valencians

dedicats a l'ensenyament, com el col·legi dels jesuïtes de Sant Pau, la Biblioteca Andresiana, el col·legi de l'Arquebisbe Majoral o les Escoles Pies.

La invasió napoleònica i el bombardeig subsegüent de la ciutat arruïnà els edificis de l'Estudi General, excepte el teatre i la capella. La pèrdua més terrible va ser la de la biblioteca, acabada d'inaugurar, amb tot el contingut. Agreujada la situació per manca de recursos financers, perquè s'havien esmerçat tots els béns i títols en la defensa de la ciutat, i per manca de subvencions del govern, els edificis es mantingueren en males condicions uns quants anys fins que se n'inicià penosament la reconstrucció, sufragada pels professors. Aquest projecte incloïa la construcció del pati rectoral (1839-1842), sobre el projecte de Timoteu Calvo, al qual devem també el model de les façanes exteriors (inspirat en el de la destruïda biblioteca), que van anar realitzant-se a poc a poc durant un segle i mig per obra d'arquitectes com Sebastià Monleon i Lluís Ferreres fins a mitjan segle XX, amb la intervenció de Xavier Goerlich, que convertí tota l'illa en un edifici unitari, gràcies a la desaparició de les cases adossades a la plaça del Patriarca. La darrera intervenció important en l'edifici de la Nau ha estat la del 1998-1999, deguda als arquitectes Antonio Escario i Lluís Carratalà, que s'inaugurarà el dia 6 d'octubre. **E. P.**

bre afers de la Universitat, a més d'actes solemnes i commemoracions públiques. En els segles XVII i XVIII també havia servit per fer-hi representacions teatrals de comèdies de Plaute i Terenci en la llengua original. El paranimf es va construir a mitjan segle XVII i fou reformat profundament en 1869 per Sebastià Monleon, que li va donar l'essencial del seu aspec-

te actual. N'adornen les parets retrats de personatges cèlebres vinculats a la història d'aquesta Universitat, i presidits en la part alta de la testera per la Concepció Gran, pintada per Jerónimo J. Espinosa en 1660, sobre una visió idealitzada de València.

Entre el paranimf i el pati rectoral, del qual s'ha recuperat l'àmbit perimetral eliminant-ne la sala de

calderes i el transformador, s'hi ha acondiciat una llibreria, tot respectant-ne els murs antics. Des d'aquest pati s'aprecia la capella, construïda per l'arquitecte més famós de la darrera del gòtic a València, Pere Compte, el 1498. Amb tot, la capella fou reedificada completament en 1736 en un estil barroc molt classicista. Les darreres obres no l'han afectada, perquè fou rehabilitada íntegrament entre 1985 i 1990.

Per acabar la volta a la planta baixa de la Universitat el visitant es pot aturar a la nova cafeteria dividida en tres espais, un dels quals amb aspecte de biblioteca pel seu terra de fusta i les parets atapeïdes de prestatges i llibres.

Calàbria, Bayer i Guerricabeitia. Escales amunt i arribats al claustre superior, s'endevina des d'uns finestrals l'anomenada sala del duc de Calàbria que mostra, ben protegida en vitrines, la col·lecció de còdexs, la part fonamental de la qual consta de llibres

Festa de 'La Nau dels estudiants' al claustre de l'antiga Universitat de València. Setembre de 1997.

il·lustrats a Itàlia per artistes del Renaixement primerenc per al rei Alfons el Magnànim. A més, també hi ha còdexs miniats, atlas geogràfics i botànics i un portolà magnífic del 1546, fet pel mallorquí Jacobus Russus. Aquests llibres, obres clàssiques i religioses, van arribar a la Universitat provinents de la biblioteca del monestir de Sant Miquel dels Reis, a conseqüència de la desamortització eclesiàstica del 1835. L'accés a aquesta sala serà restringit, pel gran valor del llegat històric que guarda.

Des d'ací es pot entrar per una porta blindada a la biblioteca, anomenada Sala Pérez Bayer, i a la qual només podran accedir els investigadors que hagen de fer ús dels arxius que s'hi troben. La banda esquerra del claustre superior es completa amb la sala que acollirà el Museu de la Universitat, on es mostraran les riqueses que serva, com ara la col·lecció d'orfebreria on hi ha el calze renaixentista del papa Alexandre VI en argent llavorat; la col·lecció arqueològica que senyoregen unes quantes ceràmiques pre-colombines, pertanyents al període prototximú, i bronzes ibers i romans, o la important col·lecció de gemmes tallades i de monedes d'èpoques diferents. Aquest Museu no funcionarà com a tal el 6 d'octubre mateix, perquè fins el mes de desembre hi haurà l'exposició de les obres d'art contemporani Martínez Guerricabeitia, que s'inaugurarà l'endemà, dijous 7. El mes de desembre, quan es clausure aquesta exposició que ocupa quatre peces de l'edifici, el fons de la Col·lecció Martínez Guerricabeitia que pertany a la Universitat s'instal·larà de manera permanent a la Sala-Museu d'Art Modern que té destinada i que és contigua al Museu de la Universitat. El rehabilitat edifici de la Nau compta, a més, amb molts espais lliures per als nous usos que amb el temps puguen anar apareixent.

"Es tracta d'una ambiciosa rehabilitació que, sense oblidar el passat, aposta pel futur", segons Pedro Ruiz Torres, rector de la Universitat de València.

Ester Pinter

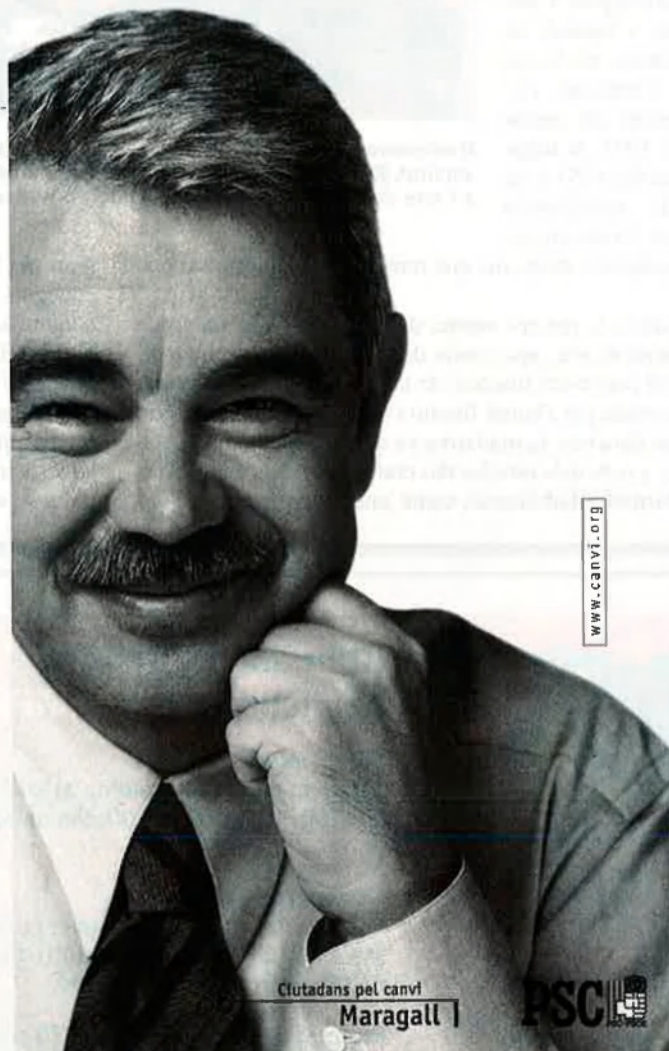
"Catalunya no és CiU Catalunya som tots"

Els que parlem català, els que parlem castellà i els que tot just estem aprenent les llengües del país perquè fa menys temps que som aquí. Els creients i els no creients. Els de dretes, els d'esquerres, els ecologistes, els independentistes i els espanyolistes. Els del Barça, els de l'Espanyol i els del Lleida. Els que els agrada el mar i els que els agrada la muntanya.

Per això necessitem un nou govern obert a la Catalunya real. A la Catalunya diversa i plural. Perquè Catalunya som tots i ens necessita a tots.

Per això necessitem un canvi al govern de la Generalitat. El 17 d'octubre, amb el teu suport, ho farem possible.

ÉS HORA DE CANVIAR

WWW.CANVI.ORG

Ciutadans pel canvi

Maragall

